

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-III-3967/2018

Zagreb, 14. rujna 2020.

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Miroslav Šeparović, predsjednik, te suci Andrej Abramović, Ingrid Antičević Marinović, Mato Arlović, Snježana Bagić, Branko Brkić, Mario Jelušić, Lovorka Kušan, Josip Leko, Davorin Mlakar, Rajko Mlinarić, Goran Selanec i Miroslav Šumanović, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Silvano Rajković iz Labina, kojeg zastupa Ivan Vidak, odvjetnik u Labinu, na sjednici održanoj 14. rujna 2020. donio je

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukida se presuda Visokog upravnog suda Republike Hrvatske broj: Usž-4063/17-6 od 6. lipnja 2018. te se predmet vraća tom sudu na ponovni postupak.

i

RJEŠENJE

Ustavna tužba odbacuje se u dijelu koji se odnosi na povredu prava na suđenje u razumnom roku, zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

Obrazloženje odluke

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Silvano Rajković (u daljnjem tekstu: podnositelj) podnio je ustavnu tužbu protiv presude Visokog upravnog suda Republike Hrvatske broj: Usž-4063/17-6 od 6. lipnja 2018. (u daljnjem tekstu: drugostupanjska presuda). Tom je presudom poništena presuda Upravnog suda u Rijeci broj: Usl-586/14-24 od 26. rujna 2017. (u daljnjem tekstu: prvostupanjska presuda) te je odbijen podnositeljev zahtjev za poništenjem rješenja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Središnje službe klasa: 141-02/14-01, ur. broj: 341-99-05/3-14/872 od 21. ožujka 2014. (u daljnjem tekstu: drugostupanjsko upravno rješenje) i rješenja Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Područnog ureda u Puli-Pola klasa: 141-02/13-01, ur. broj: 341-13-05/3-13-017592 od 13. prosinca 2013. (u daljnjem tekstu: prvostupanjsko upravno rješenje).

1.1. Drugostupanjskim upravnim rješenjem odbijena je žalba podnositelja podnesena protiv prvostupanjskog upravnog rješenja kojim podnositelju nije priznato pravo iz mirovinskog osiguranja na temelju invalidnosti.

1.2. Podnositelj u ustavnoj tužbi navodi da mu je osporenom presudom povrijeđeno pravo zajamčeno člancima 14. stavkom 2., 26. i 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/02., 76/10. i 5/14.) i člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine - Međunarodni ugovori" broj 18/97., 6/99. - pročišćeni tekst, 8/99. - ispravak, 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija).

1.3. Za potrebe ustavnosudskog postupka pribavljen je spis Upravnog suda u Rijeci broj: Usl-586/14.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

2. Upravni postupak radi priznanja prava iz mirovinskog osiguranja na temelju podnositeljeve invalidnosti pokrenut je 19. studenoga 2013., prijedlogom podnositeljevog liječnika primarne zdravstvene zaštite.

2.1. U navedenom je postupku ovlašteni vještak na temelju kliničkog pregleda i uvida u medicinsku dokumentaciju utvrdio da kod podnositelja ne postoji invalidnost prema članku 34. tada važećeg Zakona o mirovinskom osiguranju ("Narodne novine" broj 102/98., 71/99. - članak 3. Zakona o dopuni Zakona o plaćanju doprinosa za mirovinsko osiguranje u 1999. godini, 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 177/04., 92/05., 43/07. - odluka i rješenje USRH broj: U-I-1152/2000 i dr., 79/07., 35/08., 94/09. - članak 12. Zakona o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke, 40/10. - odluka i rješenje USRH broj: U-I-988/1998 i dr., 121/10., 139/10. - Zakon o odgodi usklađivanja mirovina u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2011. godine, 61/11., 114/11., 76/12., 112/13. - Uredba i 133/13.; u daljnjem tekstu: ZoMO). Vještak je utvrdio da kod podnositelja nisu nastale trajne promjene u zdravstvenom stanju koje bi uzrokovale invalidnost jer je indicirana neurološka obrada. Stoga podnositelju nije priznato pravo iz mirovinskog osiguranja na temelju invalidnosti.

2.2. Podnositelj je protiv prvostupanjskog upravnog rješenja podnio žalbu. U postupku po žalbi pribavljen je nalaz i mišljenje ovlaštenog višeg vještaka koji je utvrdio da zdravstveno stanje podnositelja zahtijeva neurološku obradu te da se, za sada, ne može utvrditi invalidnost u smislu članka 34. ZoMO-a. Stoga je drugostupanjskim upravnim rješenjem žalba podnositelja odbijena kao neosnovana.

2.3. Nezadovoljan ishodom upravnog postupka podnositelj je protiv rješenja upravnih tijela pokrenuo upravni spor pred Upravnim sudom u Rijeci. U tužbi je tvrdio "da je njegovo zdravstveno stanje (trajno) takvo da je njegova radna sposobnost umanjena za više od polovice, prema - u odnosu na psihički i trajno zdravom osiguraniku, iste ili slične naobrazbe i sposobnosti".

2.4. Upravni sud u Rijeci izveo je dokaz vještačenjem po neovisnoj sudskoj vještakinji, specijalistici medicine rada i sporta koja je nakon obavljenog fizikalnog pregleda podnositelja i uvida u medicinsku dokumentaciju zaključila da podnositelj na

dan 5. ožujka 2014. nije bio sposoban za rad za poslove kormilara, kao ni za poslove koji iziskuju teški fizički rad, duže stajanje, hodanje, kao ni rad na visini. Bitan dio tog nalaza i mišljenja od 28. travnja 2017. glasi:

"Prema priloženoj medicinskoj dokumentaciji u sudskom spisu i obavljenog fizikalnog pregleda tužitelja Silvana Rajkovića, rođenog 10.05.1957., mišljenja sam da je kod njega nastupila invalidnost u smislu odredbi članka 34. Zakona o mirovinskom osiguranju i čl. 12. Uredbe o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju u odnosu na zdravstveno stanje tužitelja na dan 5. ožujka 2014. godine.

(...)

Dakle kod tužitelja je već 2006. godine postavljena dijagnoza Tetraparesis spastica progresiva nepoznate etiologije i slijedećih godina došlo je do progresivnog pogoršanja zdravstvenog stanja - hoda, a sada hoda uz pomoć dvije štake.

Dana 05. ožujka 2014. godine nije bio sposoban za rad za poslove kormilara kao niti za poslove koji iziskuju teški fizički rad, duže stajanje, hodanje kao niti za rad na visini."

2.5. Ispitana na ročištu održanom 20. rujna 2017. pred Upravnim sudom u Rijeci sudska vještakinja navela je:

"prisutna vještakinja obrazlaže i izlaže kao u pisanom nalazu i mišljenju, na poseban upit Suda iznosi mišljenje da kod tužitelja rođenog 1957. s navršениh 35 godina radnog staža u razdoblju od 1980. do 2013. kada je prestao ploviti je nastupila opća nesposobnost za rad zbog bolesti a pošavši od nalaza i mišljenja medicine rada od 12. studenog 2013. mišljenja je da je kod tužitelja i na dan vještačenja u prvostupanjskom postupku 05. prosinca 2013. postojala opća nesposobnost za rad odnosno ova opća nesposobnost za rad već je utvrđena i u ovom nalazu specijaliste medicine rada od 12. studenog 2013. zbog neurološke bolesti nepoznatog uzroka koja je dovela do toga da ne može hodati a koje tegobe su počele već oko 2004. prema dostupnoj medicinskoj dokumentaciji. U odnosu na navode tuženika iz podneska od 14. lipnja 2017. upereno na obrazac 2IN opis radnog mjesta, vještakinja pojašnjava da s obzirom da tužitelj pomorac na radnom mjestu kormilara, da se na utvrđivanje njegove zdravstvene sposobnosti za rad na brodu primjenjuju odredbe Pravilnika o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti članova posade broda, brodica i jahti. Na poseban upit službene osobe tuženika vještakinja pojašnjava da je bolest od koje tužitelj boluje dijagnosticirana na neurološkoj klinici KBC Rijeka već 2006. te daljnje obrade nisu bile s medicinskog aspekta potrebne u smislu mijenjanja utvrđene dijagnoze odnosno potrebe za nekim daljnjim ili drugačijim liječenjem ne bi promijenile zdravstveno stanje tužitelja. Za vještakinju nema daljnjih pitanja, vještakinja se poučava o načinu isplate vještaku po besplatnoj pravnoj pomoći te se otpušta iz sudnice."

2.6. Prvostupanjskom presudom poništena su upravna rješenja. Upravni sud u Rijeci utvrdio je da je kod podnositelja nastupila opća nesposobnost za rad zbog bolesti te je naložio Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, Područnom uredu u Puli-Pola, da u roku od 60 dana od dostave prvostupanjske presude donese rješenje o podnositeljevu pravu iz mirovinskog osiguranja.

U obrazloženju prvostupanjske presude istaknuto je:

"Imenovana stalna sudska vještakinja, u svom pisanom nalazu i mišljenju od 28. travnja 2017., temeljem uvida u medicinsku dokumentaciju spisa predmeta upravnog postupka te nakon fizikalnog nalaza izražava mišljenje da je kod tužitelja

postavljena dijagnoza 2006. Tetraparesis spastica progresiva nepoznate etiologije i slijedećih godina došlo je do progresivnog pogoršanja zdravstvenog stanja, a sada hoda uz pomoć dvije štake.

Temeljeno na dostupnoj medicinskoj dokumentaciji vještakinja je mišljenja da je kod tužitelja nastupila opća nesposobnost za rad zbog bolesti te je kao datum nastupa invalidnosti označila datum 05. prosinca 2013. (vrijeme vještačenja u prvostupanjskom upravnom postupku).

U odnosu na prigovor tuženika da u spisu predmeta upravnog postupka ne prileži obrazac 2-IN sa opisom radnog mjesta, vještakinja je navela da se kod pomoraca na radnom mjestu kormilara te utvrđivanje njegove radne sposobnosti primjenjuju odredbe Pravilnika o utvrđivanju radne sposobnosti članova posade, brodica i jahti, a da eventualne daljnje pretrage ili dijagnostički zahvati nakon što je 2006. na neurološkoj klinici KBC-a Rijeka utvrđeno postojanje neurološke bolesti kod tužitelja, daljnje obrade ili liječenja ne bi promijenile zdravstveno stanje tužitelja.

Sud je u cijelosti prihvatio nalaz i mišljenje stalne sudske vještakinje, iz razloga što je, po ocjeni Suda, u cijelosti odgovoreno na postavljenu zadaću, nalaz i mišljenje jasno je precizno, vještakinja je specijalizirana za medicinsko područje u kojem je iznijela svoje mišljenje (medicina rada), te Sud ocjenjuje utvrđenim da je kod tužitelja zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastao trajni gubitak sposobnosti za rad (opća nesposobnost za rad) zbog bolesti dana 05. prosinca 2013. U pogledu poslova i zadataka radnog mjesta kormilara člana posade broda, a vezano za prigovor tuženika o nedostajanju obrasca 2-IN, uvidom u spis predmeta upravnog postupka utvrđeno je da spisu prileži obrazac 2-IN sastavljen dana 17. listopada 2013. te da su opisani uvjeti radnog mjesta tužitelja koji su mogli činiti valjanu činjeničnu osnovu za izradu nalaza i mišljenja stalne sudske vještakinje o postojanju invalidnosti u smislu odredbe članka 34. ZOMO-a.

(...)

U odnosu na datum nastanka invalidnosti, polazeći od odredbe članka 115. stavak 1. ZOMO-a, neovisno što je stalna sudska vještakinja prvotno u pisanom nalazu i mišljenju izrazila mišljenje da je invalidnost nastupila 5. ožujka 2014., Sud je utvrdio da je invalidnost nastupila dana 05. prosinca 2013. - datum prvostupanjskog vještačenja u upravnom postupku, a koje utvrđenje je stalna sudska vještakinja potvrdila u usmenom izlaganju pisanog nalaza i mišljenja."

2.7. Protiv prvostupanjske presude tuženo tijelo podnijelo je žalbu zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava. U žalbi je istaknulo:

"Uvidom u pisani nalaz i mišljenje sudske vještakinje od 28. travnja 2017. vidljivo je da je sudski vještak nakon uvida u priloženu medicinsku dokumentaciju i obavljenom fizikalnom pregledu tužitelja zaključio da kod istog postoji invalidnost prema članku 34. Zakona o mirovinskom osiguranju važećem do 31. prosinca 2013. i prema članku 12. Uredbe o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju, u odnosu na zdravstveno stanje tužitelja na dan 05. ožujka 2014. godine.

Zaključno sudska vještakinja iznosi da dana 05. ožujka 2014. godine tužitelj nije bio sposoban za rad za poslove kormilara kao niti za poslove koji iziskuju teški fizički rad, duže stajanje, hodanje kao niti za rad na visini.

Tuženik-žalitelj osporava zakonitost donesene presude budući smatra da nalaz i mišljenje sudskog vještaka nije donesen i sastavljen u skladu sa odredbama Uredbe o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju te s odredbama ZOMO koje reguliraju ocjenu radne sposobnosti.

Naime, za utvrđivanje opće nesposobnosti za rad te podredno priznanje prava na istu i isplatu trajnog davanja-mirovine zbog opće nesposobnosti za rad, odlučno je utvrditi trajnost i nepromjenjivost zdravstvenog stanja upravo prema propisima prema

kojima se ocjene radne sposobnosti provodi u upravnom postupku i prema definiciji koju propisuje članak 34. stavak 2. ZOMO važeći do 31. prosinca 2013.

Međutim, sudska vještakinja u nalazu i mišljenju nije na jasan i nedvojbena način utvrdila je li kod tužitelja nastupila profesionalna nesposobnost za rad u smislu članka 34. stavka 1. ranije važećeg ZOMO ili opća nesposobnost za rad u smislu članka 34. stavka 2. ZOMO već se poziva na odredbu članka 34. u cjelini.

Iz zadnje rečenice nalaza i mišljenja (cit. 'Dana 05. ožujka 2014. godine tužitelj nije bio sposoban za rad za poslove kormilara kao niti za poslove koji iziskuju teški fizički rad, duže stajanje, hodanje kao niti za rad na visini') po shvaćanju ovog tijela ne proizlazi da je sudska vještakinja utvrdila da je kod tužitelja nastupila opća nesposobnost za rad već proizlazi da je utvrdila medicinske kontraindikacije u odnosu na poslove koje je zadnje obavljao prije pokretanja postupka ocjene radne sposobnosti, ali bez utvrđivanja odgovarajućeg stupnja invalidnosti prema članku 34. ZOMO.

Stoga je osporavana presuda kontradiktorna samom nalazu i mišljenju budući je Sud bez uporišta u nalazu i mišljenju sastavljenom u skladu s Uredbom o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju donio odluku pod II. presude.

Također, u nalazu i mišljenju sudskog vještaka nije naveden uzrok invalidnosti te je isti manjkav i u pogledu navedenog.

Napominje se i da je u slučaju utvrđivanja profesionalne nesposobnosti za rad prema članku 34. stavku 2. ZOMO te propisivanja odgovarajućih kontraindikacija potrebno navesti i poslove koje je osiguranik s obzirom na preostalu radnu sposobnost sposoban obavljati.

Iz navedenih razloga tuženik smatra da nalaz sudske vještakinje od 28. travnja 2017. nije mogao poslužiti Sudu kao valjana osnova za donošenje osporavane presude koja tuženika obvezuje na donošenje rješenja o priznanju prava na invalidsku mirovinu zbog opće nesposobnosti za rad tužitelju te stoga tuženik-žalitelj predlaže da Visoki upravni sud Republike Hrvatske poništi prvostupanjsku presudu u cijelosti i u vlastitoj nadležnosti odbije tužbeni zahtjev."

2.8. Visoki upravni sud prihvatio je navedenu žalbu te je poništio prvostupanjsku presudu i odbio podnositeljev zahtjev za poništenjem drugostupanjskog i prvostupanjskog upravnog rješenja.

U obrazloženju drugostupanjske presude navedeno je:

"Ovaj Sud međutim smatra da je zadaća upravnog suda utvrditi je li rješenje koje je predmet upravnog spora, zakonito. U tom smislu, upravni sud treba provjeriti je li činjenično stanje potpuno utvrđeno, jesu li činjenice koje su utvrđene pravilno podvedene pod mjerodavnu pravnu normu, te je li obrazloženje osporenog rješenja cjelovito, konzistentno i logično, kao i odgovoriti na tužbene navode.

Prema ocjeni ovoga Suda, prvostupanjsko i osporeno rješenje tuženika zadovoljava sve navedene kriterije, pa nije bilo osnove da ih prvostupanjski sud poništi i sam riješi stvar na način kako je to učinio u točki II izreke presude, kojom osim toga nije odlučeno o pravu tužitelja iz mirovinskog osiguranja, već je samo utvrđeno postojanje činjenice koja predstavlja osnovu za priznavanje prava prema članku 52. ZOMO-a. Naime, iz podataka spisa razvidno je da su ovlašteni vještaci tuženika svoj nalaz i mišljenje dali u postupku provedenom sukladno odredbama Uredbe, a na temelju analize cjelokupne medicinske dokumentacije priložene spisu u vrijeme vještačenja, na koju se u nalazima pozivaju, citirajući podatke o zdravstvenom stanju i utvrđenim promjenama u tim nalazima, te imajući u vidu i podatke s opisom poslova tužitelja iz obrasca 2 IN, njegovo zanimanje i naobrazbu, kao i svjedodžbu o zdravstvenoj sposobnosti člana posade pomorskog broda, brodica i jahti od 12. studenog 2013. Stoga je nalaz i mišljenje Ovlaštenog višeg vještaka, koji

sadržava činjenice koje su s medicinskog stajališta odlučne u predmetnoj stvari, te je sačinjen sukladno pravilima struke i u bitnome obrazložen, mogao poslužiti tuženom tijelu kao valjana osnova za donošenje rješenja.

Analizom stručno-medicinskih vještačenja provedenih u upravnom postupku i sporu, kao i priložene medicinske i druge dokumentacije koja je relevantna za utvrđivanje činjeničnog stanja u konkretnom slučaju, ovaj Sud je mišljenja da se žalbeni navodi prema kojima sudski vještak nije u potpunosti proveo vještačenje prema odredbama ZOMO-a i Uredbe ne može otkloniti te da mišljenje sudskog vještaka ne dovodi u sumnju zaključak institucionaliziranih tijela vještačenja da postojeći zdravstveni status tužitelja zahtijeva neurološku obradu, uslijed čega se invalidnost za sada ne može utvrditi, posebice imajući u vidu nalaz neurokirurga od 4. listopada 2013.

Nadalje, valja napomenuti da ocjena invalidnosti prema članku 34. ZOMO-a zahtijeva ne samo prikaz zdravstvenog stanja i postavljenih dijagnoza, nego i ocjenu je li radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravome osiguraniku iste ili slične naobrazbe i sposobnosti za rad i to prema svim poslovima koji odgovaraju tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a koji se smatraju dosadašnjim poslovima osiguranika (profesionalna nesposobnost za rad), odnosno ocjenu da li kod osiguranika postoji potpuna nesposobnost za bilo koji posao prema kriterijima odnosno definiciji invalidnosti iz navedene odredbe Zakona. U konkretnoj stvari takova analiza i ocjena radne sposobnosti tužitelja u upravnom sporu je izostala. Osim toga mišljenje sudskog vještaka pozivajući se pri tome na Pravilnik o utvrđivanju uvjeta zdravstvene sposobnosti članova posade pomorskih brodova, brodica i jahti, prema kojem tužitelj nije bio sposoban za rad za poslove kormilara, niti za poslove koji iziskuju teški fizički rad, duže stajanje, hodanje i za rad na visini, a što ukazuje na postojanje preostale radne sposobnosti uz medicinske kontraindikacije, ne predstavlja valjanu osnovu za utvrđenje nastanka opće nesposobnosti za rad, kako je to sud riješio.

Cijeneći sve provedene dokaze posebno i u njihovoj međusobnoj povezanosti, ovaj Sud nalazi da nalaz i mišljenje sudskog vještaka nije mogao biti valjana osnova prvostupanjskom sudu za rješavanje ove upravne stvari, niti je isti doveo u sumnju pravilnost činjeničnog stanja utvrđenog u upravnom postupku odnosno ocjenu Višeg ovlaštenog vještaka da medicinska obrada i liječenje tužitelja nije završeno, pa tužbeni zahtjev nije osnovan. Stoga, osporenim rješenjem donesenim na temelju pravilno utvrđenog činjeničnog stanja i sukladno mjerodavnim propisima iz mirovinskog osiguranja, nije povrijeđen zakon na štetu tužitelja."

III. PRIGOVORI PODNOSITELJA

3. U ustavnoj tužbi podnositelj prigovara pravičnosti postupka jer smatra da osporena presuda Visokog upravnog suda nije obrazložena te da je sama sebi proturječna i protivna svakoj razumnoj logici. Smatra da je Visoki upravni sud svojim postupanjem izravno pogodio državnom tijelu. Ističe i prigovor povrede prava na suđenje u razumnom roku.

IV. MJERODAVNO PRAVO

4. Članak 34. ZoMO-a glasi:

"4. Prava na osnovi invalidnosti
Članak 34.

(1) Invalidnost postoji kada je kod osiguranika, zbog promjena u zdravstvenom stanju koje se ne mogu otkloniti liječenjem, radna sposobnost trajno smanjena za više od polovice prema tjelesno i psihički zdravome osiguraniku iste ili slične

naobrazbe i sposobnosti (profesionalna nesposobnost za rad). Poslovi prema kojima se ocjenjuje sposobnost za rad osiguranika obuhvaćaju sve poslove koji odgovaraju njegovim tjelesnim i psihičkim sposobnostima, a smatraju se odgovarajućim njegovim dosadašnjim poslovima.

(2) Invalidnost postoji i kada kod osiguranika zbog promjena u zdravstvenom stanju, koje se ne mogu otkloniti liječenjem, nastane trajni gubitak sposobnosti za rad (opća nesposobnost za rad).

(3) Invalidnost u smislu stavka 1. i 2. ovoga članka može nastati zbog bolesti, ozljede izvan rada, ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

(4) Kada je kod osiguranika utvrđena profesionalna nesposobnost za rad iz stavka 1. ovoga članka, utvrđuje se preostala radna sposobnost ako se, s obzirom na njegovo zdravstveno stanje, životnu dob, naobrazbu i sposobnost, može profesionalnom rehabilitacijom osposobiti za rad s punim radnim vremenom na drugom poslu."

V. OCJENA USTAVNOG SUDA

5. S obzirom na sadržaj ustavne tužbe i istaknute prigovore, Ustavni sud ocjenjivao je ustavnu tužbu s aspekta prava na pravično suđenje zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava i člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

Bitan dio članka 29. stavka 1. Ustava glasi:

"Članak 29.

"Svatko ima pravo da ... sud pravično ... odluči o njegovim pravima i obvezama ...

(...)"

Bitan dio članka 6. stavka 1. Konvencije glasi:

"Članak 6.

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

"Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj.

(...)"

5.1. Ustavni sud podsjeća da je u odluci broj: U-III-1001/2007 od 7. srpnja 2010. ("Narodne novine" broj 90/10.) utvrdio da se jamstva prava na pravično suđenje, sadržana u članku 29. stavku 1. Ustava, primjenjuju i na sudski postupak pred upravnim sudovima (upravni spor), koji je uređen člankom 19. stavkom 2. Ustava.

a) Načelna stajališta

5.2. Pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava skup je postupovnih jamstava kojima se osigurava pravičnost postupka. Ono ima tako važno mjesto u demokratskom društvu da ne može biti nikakvog opravdanja za restriktivno tumačenje tih jamstava. Načelo pravičnosti sudskog postupka treba poštovati u svim okolnostima. Međutim, odgovor na pitanje što čini pravičan postupak ne može podlijegati jednom nepromjenjivom pravilu, nego ovisi o svim okolnostima svakog pojedinog postupka. Osnovna zadaća Ustavnog suda pri ocjeni prigovora koji potpadaju pod članak 29. Ustava jest razmotriti čitav postupak kao jedinstvenu cjelinu, a ne na temelju jednog izoliranog čimbenika, događaja ili aspekta, iako nije

isključeno da jedan određeni čimbenik može biti od odlučujućeg značaja pri ocjeni pravičnosti postupka (v. točku 5. odluke Ustavnog suda broj: U-III-3538/2017 od 18. travnja 2017., objavljena na www.usud.hr).

5.3. Pravo na pravično suđenje ne može se smatrati djelotvornim ako zahtjevi i očitovanja stranka nisu stvarno "saslušani", tj. ako ih sud nije propisno ispitaio (usporedi s, primjerice, odlukom Ustavnog suda broj: U-III-3911/2018 od 26. rujna 2019., www.usud.hr, te predmetima Europskog suda za ljudska prava /u daljnjem tekstu: *ESLJP/ Zhang protiv Ukrajine*, br. 6970/15, § 60., presuda od 13. studenoga 2018., *Letinčić protiv Hrvatske*, br. 7183/11, § 48., presuda od 3. svibnja 2016. i *Ajdarić protiv Hrvatske*, br. 20883/09, § 33., presuda od 13. prosinca 2011.).

5.4. Načelo jednakosti oružja jedan je od temelja pravičnog suđenja prema članku 29. stavku 1. Ustava. Ono zahtijeva pravičnu ravnotežu između stranaka u postupku - obje stranke moraju imati razumnu mogućnost izložiti svoje argumente pod jednakim uvjetima (usporedi s predmetima ESLJP-a *Regner protiv Češke* [Vv], br. 35289/11, § 146, presuda od 19. rujna 2017. i *Avotiņš protiv Latvije* [Vv], br. 17502/07, § 119, presuda od 23. svibnja 2016., te odlukom Ustavnog suda broj: U-III-4336/2017 od 26. lipnja 2019., www.usud.hr).

5.5. S tim u vezi Ustavni sud podsjeća da nije njegova uloga odlučivati koje dokaze treba izvesti, a koje ne u konkretnom sudskom postupku, jer je to ponajprije zadaća sudova. Sudovi ocjenjuju vjerodostojnost dokaza (usporedi s odlukama Ustavnog suda broj: U-III-3538/2017 od 18. travnja 2019., broj: U-III-4336/2017 od 26. lipnja 2019., te broj: U-III-4951/2014 od 10. ožujka 2020.; sve objavljene na www.usud.hr). Zato uloga Ustavnog suda nije ocjenjivati vjerodostojnost suprotstavljenih nalaza i mišljenja vještaka koji su bili predmet sudskog razmatranja. Uz neke je iznimke opće pravilo da sudac ima široku slobodu odlučivanja kojem će nalazu i mišljenju dati jaču dokaznu snagu. Međutim, pravila o prihvatljivosti dokaza ponekad mogu biti u suprotnosti s načelima jednakosti oružja i/ili kontradiktornosti, a mogu utjecati na pravičnost postupka i na drugi način. Kad je riječ o nalazima i mišljenjima vještaka, pravila o izvođenju dokaza ne smiju onemogućiti stranku učinkovito osporavati nalaze i mišljenja, posebno predlaganjem pribavljanja privatnih nalaza i mišljenja (usporedi s predmetom ESLJP-a *Matytsina protiv Rusije*, br. 58428/10, § 169., presuda od 27. ožujka 2014.).

5.6. Zaključno, stajalište je Ustavnog suda da sve dok u sudskoj odluci koja se osporava ustavnom tužbom nisu navedeni dostatni i relevantni razlozi kojima se sud vodio u donošenju svoje odluke, a koji mogu dovesti do uvjerenja da je taj sud stvarno ispitaio slučaj i odgovorio na sve bitne navode stranaka, ne može se smatrati da ta odluka zadovoljava opće zahtjeve koji proizlaze iz Ustavom zajamčenog prava na pravično suđenje (v. odluku Ustavnog suda broj: U-III-3538/2017 od 18. travnja 2019., www.usud.hr).

a) *Primjena načelnih stajališta na konkretan predmet*

5.7. Ponajprije je potrebno istaknuti značaj koji za podnositelja ima navedeni upravni spor jer se radi o pitanju njegovog izvora primanja i egzistencije. Pritom Ustavni sud utvrđuje da je podnositelj niskokvalificirani radnik, nezaposlen i vrlo lošeg imovnog stanja jer osim što je bez primanja, podnositelj nema u vlasništvu nekretnine

ili drugu vrijednu imovinu. To proizlazi iz rješenja Ureda državne uprave u Istarskoj županiji kojim mu je u predmetnom upravnom sporu odobrena pravna pomoć u visini od 100% iznosa troškova pravne pomoći.

5.8. Nadalje, Ustavni sud utvrđuje da je Upravni sud u Rijeci poništio osporena rješenja upravnih tijela utvrdivši da je kod podnositelja nastala opća nesposobnost za rad. Svoj zaključak temeljio je na nalazu i mišljenju stalne sudske vještakinje specijalizirane za medicinu rada. Vještakinja je na temelju pregleda podnositelja i cjelokupne medicinske dokumentacije utvrdila da podnositelj boluje od progresivne neurološke bolesti dijagnosticirane 2006. godine zbog koje je svake dvije godine išao na zdravstvene preglede za pomorca - kormilara kod specijalista medicine rada. Na posljednjem je pregledu ocijenjen nesposobnim za rad na brodu zbog njegovog sve slabijeg hoda. U svom nalazu i mišljenju, kako pisanom, tako i usmenom, utvrdila je da je neurološka bolest kod podnositelja toliko uznapredovala da više ne može hodati bez pomoći obje štake te da daljnje medicinske obrade nisu potrebne jer ne bi mogle dovesti do poboljšanja podnositeljevog zdravstvenog stanja.

5.9. Visoki upravni sud nije se složio s utvrđenjima suda prvog stupnja. Smatrao je da je zadaća upravnog suda utvrditi je li rješenje koje je predmet upravnog spora zakonito. Drugim riječima, zadaća je upravnog suda utvrditi je li pravilno utvrđeno činjenično stanje, je li pravilno primijenjeno materijalno pravo te jesu li rješenja upravnih tijela valjano obrazložena. Prema stajalištu Visokog upravnog suda ti su uvjeti bili zadovoljeni jer je nalaz i mišljenje vještaka u upravnom postupku bio izrađen sukladno pravilima struke. K tome, Visoki upravni sud bio je mišljenja da je sudska vještakinja propustila utvrditi postoji li kod podnositelja potpuna nesposobnost za rad za bilo koji posao prema kriterijima odnosno definiciji invalidnosti iz članka 34. ZoMO-a. S obzirom na to da se vještakinja u pisanom nalazu i mišljenju pozivala na Pravilnik o utvrđivanju uvjeta zdravstvene sposobnosti članova posade pomorskih brodova, brodica i jahti, prema kojemu podnositelj nije bio sposoban za rad za poslove kormilara, niti za poslove koji iziskuju teški fizički rad, duže stajanje, hodanje i za rad na visini, Visoki upravni sud zaključio je da upravo to ukazuje na postojanje preostale zdravstvene sposobnosti.

5.10. Čak i ako se prihvati zaključak Visokog upravnog suda da je uistinu izostala vještakinjina procjena podnositeljevog zdravstvenog stanja kako je to propisano člankom 34. ZoMO-a, taj sud bio je dužan razjasniti ključne činjenice. Odbivši podnositeljev tužbeni zahtjev zbog navodnih pogrešaka sudske vještakinje u provođenju vještačenja, odnosno Upravnog suda u Rijeci koji (možda) nije dao jasne upute vještakinji za izradu nalaza i mišljenja, Visoki upravni sud nerazmjerno je ograničio podnositeljevu mogućnost da stvarno iznosi i dokazuje tvrdnje u prilog svom predmetu.

Bilo koji propust vještakinje ili prvostupanjskog suda u pogledu naloga vještakinji ne može i ne smije pasti na teret podnositelja. Stavivši na podnositelja cjelokupni teret navodne pogreške koju je počinila sudska vještakinja, odnosno prvostupanjski sud Visoki upravni sud u suštini je doveo podnositelja u neravnopravni položaj u odnosu na suprotnu stranu u postupku.

Pri tome taj sud ne samo da nije dao uvjerljive razloge zbog čega unatoč oprečnim mišljenjima vještaka te težini podnositeljeve dijagnoze smatra da je podnositelj radno

sposoban, nego je i potpuno proizvoljno zaključio da iz nalaza i mišljenja sudske vještakinje proizlazi da kod podnositelja postoji preostala radna sposobnost jer se vještakinja u svom nalazu pozvala na Pravilnik o utvrđivanju uvjeta zdravstvene sposobnosti članova posade pomorskih brodova, brodica i jahti. Međutim, vještakinja je u usmenom nalazu i mišljenju danom na raspravi pred prvostupanjskim sudom rekla da je podnositelj opće nesposoban za rad, da ne može hodati te da ne postoji mogućnost izlječenja. Taj je zaključak Visoki upravni sud izostavio iz svoje analize.

5.11. Ustavni sud ponavlja da prava zajamčena Ustavom i Konvencijom ne smiju biti teoretska i iluzorna, već praktična i djelotvorna (v., primjerice, odluku Ustavnog suda broj: U-III-5725/2016 od 19. prosinca 2017., "Narodne novine" broj 8/18.). Stoga je uvijek potrebno, s obzirom na značaj prava na pravično suđenje u demokratskom društvu, gledati dalje od vanjskog dojma te se usredotočiti na stvarnu situaciju u kontekstu okolnosti svakog pojedinog predmeta (usporedi s, primjerice, odlukom Ustavnog suda broj: U-III-3911/2018 od 26. rujna 2019., www.usud.hr, te predmetima ESLJP-a *Zelenchuk i Tsytsyura protiv Ukrajine* [Vv], br. 846/16 i 1075/16, § 119., presuda od 22. svibnja 2018., i *Čakarević protiv Hrvatske*, br. 48921/13, § 81., presuda od 26. travnja 2018.). Imajući na umu ta načela te povezujući činjenicu da je podnositelj niskokvalificirani radnik s činjenicom njegovog teškog zdravstvenog stanja zbog kojeg se otežano kreće, i to jedino uz pomoć dvije štake, Ustavni sud ocjenjuje da je Visoki upravni sud propustio ocijeniti konkretnu mogućnost obavljanja bilo kojih poslova za osobu s takvom kombinacijom okolnosti - njegovom stručnom kvalifikacijom i teškim zdravstvenim stanjem.

5.12. Slijedom navedenog, osporenom presudom Visokog upravnog suda došlo je do povrede podnositeljevog prava na pravično suđenje zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava i člankom 6. stavkom 1. Konvencije. Stoga je na temelju članaka 73. i 76. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine" broj 99/99., 29/92. i 49/02. - pročišćeni tekst; u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) odlučeno kao u izreci odluke (točke I. i II.).

O b r a z l o Ź e n j e r j e Ź e n j a

6. U ustavnoj tužbi podnositelj ističe i povredu prava na suđenje u razumnom roku zajamčenog člankom 29. stavkom 1. Ustava i člankom 6. stavkom 1. Konvencije.

6.1. Članak 72. Ustavnog zakona propisuje:

"Članak 72.

Ustavni sud će rješenjem odbaciti ustavnu tužbu: ... ako je ustavna tužba ... nedopuštena. Tužba je nedopuštena: ... ako podnositelj tužbe u prethodnom postupku nije koristio dopušteno pravno sredstvo ..."

6.2. Ustavni sud je u rješenju broj: U-III A-322/2014 od 23. prosinca 2014. ("Narodne novine" broj 8/15.) utvrdio pravila vezana uz svoju nadležnost u zaštiti ustavnog prava na suđenje u razumnom roku.

6.3. Pretpostavka za odlučivanje o ustavnoj tužbi u kojoj je istaknuta povreda prava na suđenje u razumnom roku je ta da je podnositelj prethodno koristio sva

dopuštena pravna sredstva protiv nerazumne duljine postupka. Stoga podnositelj već u ustavnoj tužbi mora dokazati da je ta pravna sredstva koristio.

6.4. Budući da podnositelj u ustavnoj tužbi nije dokazao da je koristio pravna sredstva protiv nerazumne duljine postupka, a niti to proizlazi iz spisa predmeta, ustavna tužba u tom dijelu nije dopuštena. Stoga je na temelju članka 72. Ustavnog zakona riješeno kao u izreci rješenja.

PREDSJEDNIK
dr. sc. Miroslav Šeparović, v. r.